

Vzdelávaním proti homofóbií, informovanosťou k tolerancii

Dve / Dvaža

Vzdelávaním proti homofóbií, informovanosťou k tolerancii

Dve / Dvaďa

Čo znamená LGBT?

Je to skratka zložená zo začiatkových písmen anglických slov lesbian, gay, bi a transgender. Po slovensky lesbi, gejovia, bi a transrodoví ľudia.

Aký je rozdiel medzi homosexuálom a LGBT?

Homosexuál je pomenovanie pre muža s homosexuálnou orientáciou, geja, kým skratka LGBT zahŕňa i lesbické ženy, bi a transrodových ľudí, teda všetkých ľudí s inou ako heterosexuálnou orientáciou. V minulosti sa slovo homosexuál, resp. homosexuálna používalo i na pomenovanie lesbických žien.

Čo znamená Bi?

Skrátene bisexuál, bisexuálka. Týmto slovom označujeme ľudí priťahovaných oboma pohlaviami. Neznamená to, že takáto osoba žije práve vo vzťahu s osobou rovnakého (alebo opačného) pohlavia alebo má vôbec nejaký vzťah. Mnoho bisexuálov/ok nikdy do vzťahu s osobou rovnakého pohlavia nevstúpi. Popri heterosexualite a homosexualite je to tretí druh sexuálnej orientácie (viac info v Kapitole 1: Dojmy a pojmy na str. 17).

Čo to je queer?

Pôvodne hanlivé označenie ľudí s inou než heterosexuálnou orientáciou (doslovný preklad z angličtiny je čudný, divný). Používanie tohto pojmu sa však zmenilo. Ľudia s inou než heterosexuálnou orientáciou ho začali používať s hrdosťou. Pojem queer v súčasnosti však zahŕňa omnoho viac než len sexuálnu orientáciu (viac info v Kapitole 1: Dojmy a pojmy na str. 16)

Čo znamená transrodový (človek)?

Osoba, ktorej rodová identita sa nezhoduje so spoločenskými očakávaniami na rodové roly určené pohlavím. Muž sa napríklad cíti byť ženou alebo žena sa cíti byť mužom. Takíto ľudia prispôbujú svoju rodovú rolu a niekedy i vonkajší vzhľad tak, aby boli v súlade s tým, kým sa vnútorné cítia byť. Niektorí a niektoré z nich môžu podstúpiť aj chirurgickú a hormonálnu zmenu pohlavia (viac info v Kapitole 1: Dojmy a pojmy na str. 17).

Čo to je rod/rodová identita?

Zjednodušene sa charakterizuje ako „sociálne/kultúrne pohlavie“. Je to sociálna charakteristika človeka ako muža alebo ženy podmienená sociálnymi a historicko-kultúrnymi podmienkami. Rod je teda spôsob, ako sa ako muži a ženy utvárame: na základe výchovy, pod vplyvom prostredia, očakávaní, jazyka a pod. (viac info v Kapitole 1: Dojmy a pojmy na str. 19)

Kolko je LGBT ľudí?

Odpovedať na túto otázku je mimoriadne zložitá, obzvlášť vzhľadom k bisexualite (vysvetlíme vyššie). Ak ju však zjednodušíme a bisexualitu „vynecháme“, tak z absolútnej väčšiny aktuálnych vedeckých výskumov vyplýva, že neheterosexuálnych ľudí je 6 až 8%. Dá sa teda jednoznačne povedať, že známe číslo 4% (na základe neho sa niekedy stále hovorí o tzv. „4% menšine“) je výrazne podhodnotený. Pravdepodobne odrážalo fakt, že LGBT ľudia boli dlhodoobo prenasledovaní a mnohí sa svoju skutočnú orientáciu báli priznať i vo vedeckom výskume, dokonca anonymnom.

Je homosexualita normálna?

Čo je normálne, určujú ľudia a mení sa to v čase aj priestore. V čase preto, lebo to, čo bolo normálne kedysi (napr. otrokárstvo), nie je normálne dnes a naopak (napr. sloboda prejavu). V priestore preto, lebo ľudia v rôznych krajinách majú rôzne tradície, kultúru a pod. Väčšina ľudí to, čo je normálne, odvodzuje z náboženského presvedčenia. Rôzne náboženstvá majú na homosexualitu a LGBT ľudí rôzne názory, niektoré ju úplne odmietajú, iné párom rovnakého pohlavia umožňujú vstúpiť do manželstva. Slovenská republika sa podľa ústavy „neviaže na nijakú ideológiu ani náboženstvo.“ (Článok 1), je teda len na vás, čo budete považovať za normálne a ako sa rozhodnete žiť.

Je homosexualita prirodzená?

Áno, homosexuálne správanie sa bežne vyskytuje v prírode u viacerých živočíšnych druhov (viac info v Kapitole 1: Dojmy a pojmy na str. 15).

Dá sa homosexualita „dostať“?

Nie, sexuálna orientácia, či hetero, homo alebo bi, je vrodená a nedá sa meniť. V minulosti sa objavili pokusy o zmenu, „liečenie“ homosexuality, ale dopadli ako neúspešne, tak aj tragicky (viac info v Kapitole 3: História na str. 50).

Sú LGBT ľudia chorí?

Rovnako ako ktoríkoľvek iní, keď dostanú nádchu alebo chrípku. Sexuálna orientácia nijako nesúvisí so zdravotným stavom človeka.

Je homosexualita spojená s AIDS?

Nie, sexuálna orientácia nemá žiadnu súvislosť so žiadnymi, ani pohlavne prenosnými ochoreniami. V minulosti sa LGBT ľudia, najmä gejovia, s AIDS spájali, no bolo to mylné. V súčasnosti je vírusom HIV (ktorý po prepuknutí spôsobuje AIDS) nakazených najviac ľudí v Afrike. Spájanie LGBT ľudí s akýmikoľvek chorobami je len predsudok (viac info o predsudkoch a čo spôsobujú v Kapitole 2: Menšiny, tolerancia a ľudské práva na str. 28)

Prečo je teraz viac homosexuálov?

Môže sa to zdať, no nie je to tak. Nakoľko je sexuálna orientácia vrodená, počet LGBT ľudí je v populácii stále rovnaký. Čoho sme dnes svedkami je, že sa z „neviditeľnej“ menšiny stáva viditeľná. LGBT ľudia boli v minulosti prenasledovaní, trestaní a preto svoju orientáciu tajili. V súčasnosti v čoraz viac krajinách dochádza k postupnému zrovnoprávneniu a LGBT ľudia môžu hovoriť pravdu bez toho, aby sa museli báť následkov (viac info o postojoch spoločnosti k LGBT v Kapitole 3: História na str. 45)

Aké práva majú LGBT ľudia?

Ľudsko-právna situácia LGBT ľudí sa vo svete mimoriadne líši v závislosti od krajiny (viac info o súčasnej situácii vo svete i na Slovensku v Kapitole 5: Súčasný stav na str. 67).

Prečo sa máme LGBT ľuďmi „stále“ zaoberať?

Žijeme v dobe, keď sa zlepšuje situácia menšín v spoločnosti. LGBT ľudia boli dlhé stáročia „neviditeľnou“ menšinou (ako píšeme vyššie), až odnedávna sú v spoločnosti viditeľní. Zrovnoprávnenie menšín alebo ich útlak na druhej strane má, ako sa v histórii opakovanne ukázalo, ďalekosiahle následky na celú spoločnosť, na všetkých ľudí. Ak sa zaoberáme menšinami, ide o ľudské práva nás všetkých (viac info v Kapitole 2: Menšiny, tolerancia a ľudské práva na str. 37).

Načo sú spoločnosti LGBT ľudia, keď nemôžu mať deti?

Sexuálna orientácia nemá nič spoločné s plodnosťou, gejovia a lesby môžu byť rovnako rodičmi ako heterosexuáli, častokrát sa tak aj deje, napríklad vďaka asistovanej reprodukcii. Ľudský život však nie je len o rozmnožovaní a jednotlivec alebo pár môže spoločnosť obohatiť rôznymi spôsobmi (príklady toho, ako náš svet obohatili rôzni LGBT ľudia, nájdete v Kapitole 4: Umenie a osobnosti na str. 58).

Dnes sa stále hovorí o diskriminácii, znamená to vôbec niečo?

Určite, diskriminácia nie je len slovo, ale konkrétny právny termín. Ak niekto tvrdí, že je alebo bol diskriminovaný, musí spĺňať presné zákonné podmienky v zmysle platnej legislatívy (viac info v Kapitole 2: Menšiny, tolerancia a ľudské práva na str. 34).

Publikácia Dve/Dvaja vznikla vďaka grantu Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky v rámci dotačného programu Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd LP-2013.

Našou snahou je podpora neformálneho vzdelávania a výchovy mladých ľudí k tolerancii menšinových skupín v súvislosti s celoeurópskym procesom zvyšovania tolerancie k LGBT ľuďom. Cieľom je zvýšenie povedomia o existencii LGBT ľudí a snaha o odbúravanie predsudkov a stereotypov vedúcich k strachu alebo dokonca nenávisťným prejavom a homofóbií.

Táto publikácia je dobrovoľným doplnkom vyučovacieho procesu, nie je učebnicou, ani inou súčasťou osnov a je na rozhodnutí každého pedagóga/ky a študenta/ky či a do akej miery ju bude využívať.

Obsah

Úvod 12

Kapitola 1 Pojmy a dojmy..... 14

Sexuálna orientácia 15
Homosexualita 15
Homosexualita v prírode 16
Bisexualita..... 17
Transrodový človek..... 17
Rodová rola (gender role) 20
Sexizmus 21
Rodové stereotypy..... 21
Dôsledky stereotypov 23
Coming out..... 23

Kapitola 2 Menšiny, tolerancia a ľudské práva 26

Stereotypizácia 27
Predsudok 28
Rasizmus 29
Antisemitizmus 31
Homofóbia..... 32
Transfóbia 33
Diskriminácia..... 34
Genocída..... 36
Ľudské práva..... 37
Šikanovanie (bullying) 39
Elektronické šikanovanie (cyberbullying)..... 40
Nenávistné vyjadrenia (hatespeech) 41
Jogjakartské princípy 41

Kapitola 3 História 44

Prvé zmienky: starovek a antika..... 45
Stredovek: reštrikcie a represia 47
Novovek: osvietenstvo a dekriminalizácia 47
Moderna: holokaust..... 48
Súčasnosť: prelom a antidiskriminácia..... 49
Pokusy o „liečbu“ homosexuality 50

Kapitola 4 Umenie a osobnosti 52

LGBT osobnosti v histórii..... 58
LGBT osobnosti súčasnosti 62

Kapitola 5 Súčasnosť 66

Zrovnoprávňovanie..... 67
Slovensko..... 68
Prenasledovanie LGBT ľudí 70

Kapitola 6 Pre pedagógov a pedagogičky 72

Záver 76

Zoznam bibliografických odkazov 78

**Dve/Dvaja,
Vzdelávaním proti homofóbi, informovanosťou k tolerancii,**

Zostavili: Bc. Alena Krempaská, Mgr. Peter Weisenbacher, PhD
Spolupracovali: RNDr. Andrej Lúčný, PhD., Martina Majeríková, Róbert Mihály, Mgr. Alexandra Zibrinová

Dizajn Ján Prievozský
Linwe/Kraft

Vydal Inštitút ľudských práv – Human Rights Institute
Bratislava 2013
Náklad 4000 kusov

Prvé vydanie

ISBN 978-80-971566-3-3

Rozmnožovať, rozširovať, a vystavovať toto dielo a odvodené diela je možné len pre nekomerčné účely a s uvedením autorov a vydavateľa.

Realizované s finančnou podporou Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR v rámci dotačného programu Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd. Za obsah tohto dokumentu je výlučne zodpovedný Inštitút ľudských práv.

**MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

**INŠTITÚT ĽUDSKÝCH PRÁV
HUMAN RIGHTS INSTITUTE**

Inštitút ľudských práv (ILP) je členská, ľudsko-právna organizácia na Slovensku. ILP je občianske združenie nezávislé na akejkoľvek politickej strane, organizácii, ideológii alebo krajine.

ILP je občianske združenie, založené na dobrovoľníckej práci, nezávislé na akejkoľvek politickej strane, organizácii, ideológii alebo krajine.

Hlavné kampane a projekty zahŕňajú: Väzni svedomia, Ekonomické, sociálne a kultúrne práva (ESCR), Spravodlivosť v tzv. vojne proti terorizmu, Zatvorte Guantánamo, Vzdelávanie k ľudským právam (HRE), študentská súťaž To si piši!, Filmový klub, Homofób roka, Blog Ľudské práva, Arms Watch Slovensko a WikiLeaks Slovensko.

ILP reprezentuje Slovenskú republiku v medzinárodných organizáciách European Network Against Arms Trade (ENAA), UNITED Against Racism a International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN).

Viac info a možnosť zapojiť sa:

www.ludskeprava.sk

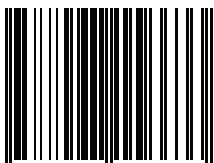
facebook.com/ludskeprava

Vzdelávaním proti homofóbií, informovanosťou k tolerancii

Dve / Dvaľa

ISBN 978-80-971566-3-3

9 788097 156633 >